12

Q. F. F. Q. D. E. J.

DISSERTATIO INAUGURALIS
Sistens

FERMENTORUM MORBIFICORUM EJECTIONEM E MEDICINA,

Quam

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,

SERENISSIMO IUVENTUTIS PRINCIPE AC DOMINO,

DN.

FRIDERICO WILHELMO,

ELECTORATUS BRANDENBURG. HEREDE,

ETC. ETC. ETC.

IN ILLUSTRI FRIDERICIANA,

ex Decreto Gratiosissimæ Facultatis Medicæ,

PRÆSIDE

PRO-RECTORE MAGNIFICO

DN. FRIDERICO HOFFMANNO, D.

Medic. & Phil. Nat. P. P. Medico Electorali aulico, Collegii sui h. t. Decano spectabili,

PATRONO atque PRÆCEPTORE ætatem devenerando,

PRO DOCTORIS GRADU RITE CAPESSENDO

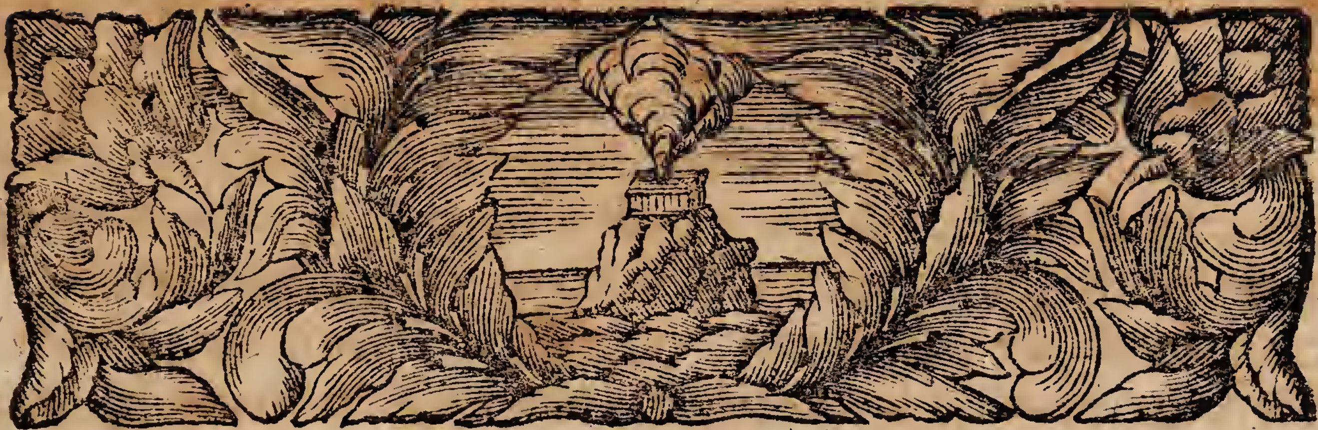
D. XXII. Jan. M DC XCVII. Horis ante- & pomerid.

IN AUDITORIO MAJORI

publico Eruditorum examini submittit

FRIDERICUS WILHELMUS GERHARDI, Siles.

Typis CHRISTOPH. ANDREÆ ZEITLERI, Acad. Typ.

I.

NOn minus verè quam ſapienter ſcribit ingenioſiſſimus Philoſophus *Des Cartes Medit. IV. & Princ. Phil. P. I §. XLIII.* Certum eſt, nihil nos unquam falſum pro vero admiſſuros, ſi tantùm iis adſenſum præbeamus, quæ clarè & diſtinctè concipimus. Prima & principalis hæc regula omnis veritatis indagandæ eſt, ſecundum quam, ceu ad lydium lapidem dogmata, an vera vel falſa ſint, examinari ac perpendi à philoſopho debent. Hanc niſi attentè obſervemus, res ſenſuales & imaginationis facilè venditantur pro rebus intellectus ac conceptus, unde magnus errorum fons in diſciplinas promanat. Etenim omne quod clarè & diſtinctè concipitur, verum dici poteſt, & ex adverſo, ubi non talis conceptus formari poteſt, nulla veritas habetur. Axioma hoc quamvis non ignotum quibusdam philoſophis, in dies tamen peccari contra hoc ſolet: imbecillitas enim humani intellectus eſt, quæ facilè confundit entia imaginativa cum entibus rationis & realibus. Fuſius hac de re legi merentur *P. Malebranche de inquirenda Veritate*, ac Illuſtris Dominus de *Tſchirnhauſen* in Tractatu *de Medicina Mentis*

& Corporis. Quodſi convertimus oculorum aciem in rerum naturalium ac medicarum ſcriptores, tot ibi occurrunt falſæ, ineptæ atque à vero alienæ ſententiæ ac hypotheſes, quæ certè nullam aliam agnoſcunt cauſam atque originem, quam ſaluberrimæ, quam diximus, regulæ neglectum. Nata hinc fuerunt monſtroſa illa nomina, intelligo qualitates reales, formas ſubſtantiales, materiam primam, ſeu ens purè paſſivum, attractionem, ſympathiam, antipathiam, fugam vacui, & horrendum phantasma, ſpiritum inexiſtentẽ omni materiæ. Acceſſit, quod cœco quodam impetu effata & opiniones anteceſſorum, autoritate præprimis valentium, oraculorum ad inſtar exoſculati fuerint miſeri homines, ad errores ſemper quam veritatem capiendam procliviores, inque ipſorum verba tanquam in articulos fidei juraverint; hinc fieri aliter haud potuit, quam ut chimæræ tales ſpecioſæ jure quodam hereditario ad poſteros turpiſſimè propagatæ fuerint. At verò nec etiam illorum conatus, ſi dicam quod res eſt, laudare poſſumus, qui ultra limites intellectûs ſapere, & ſubtiliſſimarum rerum naturam ac originem planè incognitam ac occultam mentis acie penetrare voluerunt, unde vim imaginativam, quoniam ceſſavit vis mentis puræ ac intellectûs, in auxilium vocârunt, quo nomine complector illos per ignem philoſophos multosque recentiorum.

II.

Nec meliora fata experta eſt ars medendi, utpote hujus antiſtites perversâ imbuti philoſophia, ſimiles chimæras & entia rationis, totidem obſtacula ulterioris incrementi ac progreſſus, turpe dictu, aſt veriſſi-

verisſimum, introduxerunt in ſaluberrimam hanc artem: magnam enim cognationem inter ſe alunt, & vinculo quodam communi continentur philoſophia naturalis & theoria medica. Ita elementorum commentum, quod avidè à medicis acceptum, quatuor humorum, quatuor primarum qualitatum, temperamentorum, intemperierum conjugationes tanquam malignum & infauſtum aliquod ſidus poſt ſe traxit, ac infinita non minus medicinæ, quam compluribus rebus mechanicis ſterilitatem attulit, uti ſcitè ac verè ſcribit *Verulamius*. Acceſsêre inania illa vocabula facultatum animæ, calidi innati, humidi radicalis, ſpiritus inſiti & influi, quibus ceu notionibus ignotis explicare voluerunt machinæ humanæ effectus. Infelicia hæc medicorum commenta egregiè perſtringere & convellere æque argumentis & experimentis annisus eſt *Joh. Bapt. van Helmont*. Hic pyrotechniæ operam navans poſtquam fermentationis inſignem advertiſſet efficaciam, in rebus mixtis alterandis & immutandis, chylificationem, ſanguificationem, ſecretionem, totiusque œconomiæ corporis effectus fermentatione & fermentis ipſis viſceribus innatis, explicare nullus veritus eſt. Cujus quidem ſententia primum maximo cum applauſu excepta, ſucceſſive emendata, poſtea exoſa fuit ſolidiori philophiâ imbutis, poſtquam deprehendiſſent malè fermentationem & fermenti vocabulum applicari functionibus animalium, quoniam ſtructura viſcerum & ſanguinis ac humorum natura fermentationi contrariatur; imprimis cum fermentationum requiſita neceſſaria minimè inveniantur, & fermentorum animalium natura ac vis agendi planè incognita ac obſcura

ſit: cumque mechanicâ ratione explicari poſſe, quæ fermentis attribuuntur, obſervaſſent, deſeruerunt, hanc opinionem rectisſime: Viri perſpicacisſimi *Joh. Alph. Borell. de Motu animal., Bohn. in Circ. Anatom.* & *Frider. Geuderus Tr. de Fermentis.*

III.

Hæc de fermentis doctrina latius ſubinde ſerpſit, vires acquirens eundo, ut etiam ad ſtatum p. n. in auxilium vocata fuerit. Et quamvis ſolidis argumentis è phyſiologia proſcripta hæc ſit, nihilominus retenta adhuc in pathologicis fuit; unde nil frequentius audies in medicorum ſcholis, quam de fermentis morbificis dici ac ſcribi, quâ nimirum ratione illa ſanguini & humoribus mixta, transmutationem, deſtructionem cauſentur, fluidaque corporis in fermentativum quendam motum conjiciant. Cùm autem horum fermentorum ingenium, efficaciam atque operandi modum nondum hucusque eorundem ſtrenui aſſertores clarisſimè demonſtraverint, ita ut concipi & aſſenſum veritatis cupidis extorquere queant; utile ac operæ pretium fore exiſtimavi, thema hoc de fermentis morborum paulo penitiùs examinare atque excutere, ſimulque tentare, an non clariori explicatione & quidem mechanicâ fermentis adſcripti vulgò effectus proponi queant. Utar itaque philoſophandi, quam Deus concesſit, libertate, nec ullius autoritate, quam veneror ſemper in hâc materia, ſtringar, ſed tantummodo illud affirmabo vel negabo, de quo clarum & diſtinctum formare poſſum conceptum. Cui quidem telæ feliciter pertexendæ ut adſiſtat Divina clementia auxilio ſuo, pia mente precor.

IV. Pri-

IV.

Primum autem ipſius vocabuli vim atque ſignificationem indagare neceſſum eſt. Multum ſiquidem diſſentientes invenimus fermentorum autores, cum non unum & eundem ſed diverſum conceptum pasſim in ſcriptis ſuis inſinuent. *Helmontius*, qui primus quaſi in ſcenam produxit fermenta, *in Tr. Cauſ. & init. Nat.* §. 24. obſcuram & intricatam affert deſcriptionem, nimirum, fermentum eſſe ens creatum, formale, quod neque ſubſtantia neque accidens, ſed neutrum per modum lucis, ignis, formarum, à mundi principio in locis ſuæ monarchiæ, ut ſemina præparet, excitet & præcedat. Idem in *Tr. Sextupl. Digeſt. p. 168.* §. *112.* ait: Fermenta nihil habent pariter aut extra ſe, in natura, quod ſibi digne queat asſimilari, cum ſint dona ſpecifica naturæ vitalis. *Joh. Paſchal. Epiſt. II. p. 23.* fermenta definit corpora mole minimâ, inſigni activitate prædita & acuta, ſive particulas ſubtilisſimas, quæ modo niſum ac motum exſerant, & frequentes concusſiones faciant, poſtea denuò in proprio ſuo corpore evoluta quieſcant, modo iterum expergefiant, excusſiones faciant, & ita frequentes fermentationes excitent. At verò convenire in eo videntur omnes fermentorum morbificorum patroni, quod ſint corpora tenuisſima, in minimâ mole ſummè activa. 2. quod in ſanguinem & humores corporis agant, motu quodam concusſivo, orgaſmo ac ebullitione. 3. quod vim immutandi & transmutandi posſideant ſeu in ſimilem ſibi ſubſtantiam humores fermentatos convertant. 4. quod minima humorum ſic fermentatorum portio novam ſanguinis maſſam in eandem cum ipſis naturam transmutet, ſicq; virtutem multiplicandi communi-

municet, non ſecus ac exigua fermenti panifici portio addita farinaceæ maſſæ ipſam in motum ac turgeſcentiam adigit, ſingularique acore imbuit, ita ut hujus maſſæ exigua portiuncula in maſſam ingentem aliam iterum vim ſuam exercere queat. 5. quod talia morboſa fermenta in latibulis partium diu quieta & ſine activitate deliteſcere queant, donec à cauſa quadam v. g. ætheris ſingulari influxu, certo ſpirituum animalium motu excitentur & actuentur. Multum oſtentationis, coloris vel etiam veriſimilitudinis primo intuitu habere videntur fermenta hæc in ſcholis medicis: verùm ſi accuratiùs & attentius rem conſiderabimus, liquidò apparebit, entia eſſe imaginationis & præpoſteram applicationem fieri fermenti panifici ac fermentationis, quæ in farina aliisq; vegetabilibus obſervatur, ad cauſas & motus, qui in microcoſmo noſtro notantur, morboſos.

V.

Primum autem non negamus, dari in naturâ corpora mole minima efficaciſſima ſummæq; activitatis: Sic phosphori tantillum per magnum temporis ſpatium lucem de ſe ſpargit; unicum mercurii ſublimati corroſivi granum heminas aliquot aquæ auſteritate ſua imbuit: vitrum antimonii, crocus metallorum & mercurius absq; virtutis & ponderis fere iminutione in exiliſſima quantitate magnas virtutes medicamentoſas in corpore exſerunt, opii unum granum motus totius machinæ ad tempus ſuſpendere ac incredibiles effectus producere poteſt. Effluvia zibethi quam horrenda & ſæva ſymptomata in hyſtericis excitent, notiſſima res eſt. Qua de re plura qui deſiderat, evolvere poteſt *Boylei Tr. de Mira Effluvior. ſubtilit.* item *de*

inſigni

insigni Effluv. Efficac. Compertum porrò est ex Mechanico-Chymicis, unicum reguli antimonii vel arsenici granum unam auri unciam ita immutare posse, ut friabile reddatur, colore genuino privetur, particularum ac pororum ejus texturâ valdè immutatâ. Ita quoq; aliquot æris grana auro admixta, ipsi ductilitatem adimunt. Artifex fuit Londini, qui paucis granis cujusdam pulveris, anti-elixir dicti, aliquot uncias auri sic destruere ac immutare potuit, ut in arsenicalem volatilem naturam transierit, nec ullo modo reduci in pristinum aurum potuerit. De quo vid. tract. anglico idiomate conscriptus, *Ant - Elixir of gold.* Ut adeò tantæ difficultatis res non sit, minima etiam, & sensus nostros crassiores fugientia corpuscula in suscitandis morbis longe gravissimis maximam habere posse efficaciam. Horum autem effectum nullus facile mirabitur, nisi qui in naturaliũ philosophia planè hospes fuerit; Fateamur enim necesse est, & apertis ratiociniis ac experimentis convicti, stupendam dari corpusculorum exiguitatem, cum materia in indefinitum sit divisibilis, quæ tamen certâ figurâ ac magnitudine non careat, item materiam quo subtiliorem, eò majores movendi vires à summo & primo motore accepisse. Quis autem activa hæc corpuscula ob efficaciam suam velit appellare fermenta, vel corpora, in quæ agunt fermentescibilia, nisi & pulverem pyrium, cujus summam activitatem splendidissimorum munimentorum ruinæ, imò cadavera quasi testantur, fermenti nomine salutare velis? Et quis porro effectum, quem in corpora exserunt, virtuti cuidam transmutanti, & in suam naturam vertenti (quamvis non negemus immutationem quandam particularum) adscribat? In negotio fer-

mentativo farinæ aquâ ſubactæ, vel ſucci cujusdam vegetabilis, motus inteſtinus non procedit à principio quodam transmutante, 'quale fingitur in fermento, ſed potius in hoc particulæ ſubtiliores & æthereæ in majori jam motu verſantur, quam in ſuccis illis, ideoq; fermenta ipſis addita, motum ſaltem promtiorem particulis in muſto v. gr. aliisque ſuccis ad illum jam per ſe proclivibus, addunt: illud enim, quod in motu conſtitutum eſt, corpus alterum quod quieſcit faciliùs impellere poteſt. Etenim ipſa farina aqueis particulis intimè immerſa, ac plantarum ſucci citra fermenti cujusdam adjectionem etiam per ſe leni calore accedente fermentationem ſubeunt, utut longiorem moram & tempus requirant. Præterea nec fermentatio, qualis obſervatur in vegetabilibus, ullo modo locum habere poteſt in fluoribus corporis noſtri, qui fermentationi neutiquam auſcultant, cùm neceſſaria requiſita ad fermentationem pertinentia minimè contineant. In ſangvine gelatinoſa & viſcida deprehenditur copioſa ſubſtantia, nulla autem gelatina fermenteſcibilis, verùm magis in minus gratam putrilaginem facesſit. Nec ex ipſo ſanguine, lympha, vel chylo ullo artificio ſpiritus quidam inflammabilis parari poterit, ſed magis quando quieſcunt, fatiſcunt putredine in humorem ſulphureo-ſalinum tetri odoris: neque liquidum, quod in perpetuo ac perenni motu eſt, ac per minimas & anguſtisſimas vias trajicitur, fermentationem ſuſcipit, potius hæc indiget quiete, aerisq; ſufficiente appulſu.

VI.

Quodſi itaque corporis noſtri fluores ad fermentationem inepti ſunt, unico ſic ictu cadit operatio fermentorum in M. S. quæ nec ſecundum nec præter naturam

turam fermentationem concipit. Si quis autem hic velit objicere, ſanguinem tamen inteſtino motu particularum in corpore agitari, quem corpuſcula peregrina mobilisſima adaugeant; tunc ſciendum eſt, ſangvinis particularum exactisſimam diviſionem, & ſolidi cum fluido unionem ac tenuitatem non tam deberi ſubſtantiæ cuidam tenui, v. g. auræ æthereæ per ejus poros ſimpliciter fluenti, ſed magis partium ſolidarum motui. Dum enim partes ſolidæ viſceraque ex fibris motricibus varie & affabre contexta imo, geometricè & mechanicè compoſita conſtringuntur & coarctantur, liquidum intus contentum impellitur, dividitur, attritione conquaſſatur, ſubtiliſatur, ſicq; creſcente intrinſeco illo motu creſcit & calor. Unde etiam ſolo motu partium externarum fortiori ſanguis vehementius incaleſcit, fluidior redditur, ut hinc ſolus motus optima ſanguinis melancholici crasſioris ſit medicina. Nam motu conquaſſativo viſcerum ſanguis in tenuisſimas partes diſſolvitur, qui quo fluidior, eo majorem habet inteſtinum motum, cum particula quævis in minimam molem redacta circa ſuum centrum moveatur. Tandem quâ ratione fermentum ſummè activum ſine actione tamen quietum integra texturâ ejus manente in parte quâdam ſolidâ vel minimâ cujusdam nervei aut lymphatici tubuli valvulâ hærere, certoque ſaltem tempore in motum excitari queat, nemo erit, qui ſibi imaginari, tantum abeſt concipere queat. A ſanguinis enim fluidiq; nervei vel lymphatici celeri ac perenni motu per ſolidarum etiam partium minimos mæandros non poterit non immutari, alterari, in motum cieri, vel etiam eliminari è corporis ſphærâ. Equidem dicunt certum ac ſingularem ætherem, qui ingreſſum

inveniat in ejus poros ad evolvendum fermentum tale requiri; at verò æther cum ſimplicisſimum ſit elementum, prorſus capi non poteſt, quomodo ipſe in ſe peregrinam naturam ac indolem induere queat, licet ipſe, prout materia, in qua & per quam agit, ratione magnitudinis, figuræ ac texturæ variat, ſpecificum edat effectum.

VII.

Utile autem operæque pretium eſſe exiſtimo, ut ad ſpecialiora deſcendamus, clarisſimeque detegamus, quo pacto morborum cauſæ, quæ fermentorum occultæ virtuti hactenus medicorum etiam coryphæi adſcripſerunt, longe clarius ac manifeſtius per mechanicam explicari ac declarari queant. Et initium quidem meritò facimus à febribus imprimis intermittentibus, quarum æthiologiam recentiores maximè ex natura fermentationis & fermentorum deducere ſibi propoſuerunt. Veteres humorem aliquem excrementitium in minerâ quadam deliteſcentem ſupponebant, qui ſenſim & ſtato tempore ad incrementum provectus & commotus cum corpore fermenteſcat: at verò cum materiam hanc ſtatuant bilem, pituitam & melancholiam, qui humores ſinceri, ac quales deſcribuntur, non dantur, neque talis ſtagnatio in vaſis ſtante circulatione locum habere posſit, opinionem hanc meritò ſuſpectam reddidit *Th. Williſ. Tr. de Febr.* verum & hic ipſe autor plus, quam par eſt, fermento ac fermentationi in tradendâ febrium æthiologia favet. Ex ejus enim ſententia non tantum ratione fermentorum naſcimur & nutrimur, ſed & morimur, imò quilibet morbus virtute fermenti cujusdam ſuas excitat tragœdias. Et hinc magno conatu ac ſtudio ſanguinis fermentationes in ſtatu

ſtatu naturali, quas à propria ejus craſi & conſtitutione, nec non à fermento cordi inſito deducit, explicare contendit, atque in fermentationis æquabili tenore ſanitatis rationem conſiſtere aſſerit: progreditur porrò ad fermentationem præter naturam, in quâ ſanguis inſtar ollæ ſuper ignem ebullientis ultra modum effervescat vaſaq; diſtendat: quem in finem præſupponit heterogeneum fermentum ſanguini confuſum. *Guilielmus Cole Tr. de Febr.* exiſtimat, ad ſubitam turgeſcentiam concitandam identidem neceſſum eſſe fermentum aliquod activum, ſanguiniq; incongruum, cujus ſedem ponit in cortice cerebri, ubi prius in nervis ferociam ſuam exerceat, deinde ſanguini affundatur. Alii non incelebres Doctores ac Scriptores ſine fermento febrium geneſin concipi non poſſe edicunt, & à lymphæ vitio ſtagnantis fermenteſcibilem peregrinam naturam inducentis ipſas deducunt & derivant, focumq; reſidere credunt in glandulis inteſtinalibus, meſentericis, pancreaticis. Cæteri originem fermenti febrilis accerſunt ex pravis & corruptis humoribus, vel aeris vitio, vel diætæ exceſſibus auctis, quod igne animali motum & agitatum propriâ vi ſanguinem, cui permixtum eſt, intempeſtive ac ignotâ naturæ ratione moveat & perturbet. Quidam eſſentiam febrium in turbata mixtione ſanguinis collocant, fermentum autem peregrinum ſanguini confundi volunt, quod generetur in viarum anfractuosâ anguſtia ex ſtagnante lymphà, ſucco pancreatico vel bile, per longum verò tempus in tubulis iſtis lateat, donec cauſa aliqua acceſſerit, quæ fermentum hoc ejiciat atque excludat, quod deinde ſanguini intimatum, cum ipſo conflictum ac turbas excitet.

VIII.

At verò præter ea quæ jam ſupra de fermentorum inſufficientia ac falſa ad morbos applicatione tetigim9, paucis ſaltem nos jam expediemus. Et primùm quòd attinet *Williſianam* hypotheſin de fermentatione naturali & p.n. remittimus B.L. ad citatum *Cole p.7.* ubi fuſius refutando hac de re agit. Verùm ejusdem valoris & *Cole* ſententiam eſſe ſtatuimus, cùm eadem ratione concipi nequeat in cortice cerebri latitare tale fermentum, nec ſatis appareat, quâ ratione generetur, ſanguini commiſceatur, inq; illum agat, & de novo ſemper ibi progerminet. Nec ſufficienter ſuccus ille nutritius, cui ceu fundamento, ſuperſtructa hypotheſis eſt, hucusq; probatus eſt. Glandulas autem fermenta febrilia fabricari, non videtur veroſimile, & ſequeretur, hypochondriacos, hydropicos, febre intermittente ſemper laborare, cui tamen experientia contradicit. Deinde notum eſt, febres intermittentes ut plurimum eſſe epidemicas, & à ſolo aeris vitio naſci; ſic autem non video, quâ ratione tam facilè generari queant in glandulis obſtructiones. Tandem etiam repugnat huic hypotheſi cita & expedita febrium ſanatio, quæ unico ſale abſterſivo, purgante, emetico, vel aliquot doſibus chinæ chinæ quandoq; perficitur, quod non fieri poſſet, ſi glandulæ & quidem in remotisſimis partibus obſtipatæ eſſent, ad quas non tam facilè medicamentorum virtus pertingere potest. Et quid dicendum eſt de doloribus gravioribus, inflammationibus, etiam à cauſa externa introductis, quas preſſo pede ſubſequi ſolet febris? numne & hæ pariter fermentum aliquod pro cauſa agnoſcunt? Nihil ſolennius eſt, quàm ex vehementiori animæ affectu, maximo terrore, ira, vel etiam ſolo conſpectu nau-

ſeoſæ

ſeoſæ rei in cibis, exquiſitè aliàs ſanos corripi febribus tàm continuis, quàm intermittentibus ubi autem hic tàm ſubitò concipi poteſt generatio fermenti peregrini? Denique fermenta peregrina, ætherem peregrinum, occultas ac ſenſibus & rationi peregrinas qualitates eſſe exiſtimamus, de quibus non tantoperè philoſophari deberent ſapientiores.

IX.

Statuendum itaque, intermittentes omniaque illarum ſymptomata ex inæquali ſanguinis & humorum motione proficiſci, dum nimirum tempore horroris, extrema cutis aliarumque partium ſpasmo conſtricta ſunt, & arteriis ſic venisque compresſis ſanguinis ad illas partes liber influxus & refluxus impeditur: quapropter ipſe regreditur ad interiora, ibique collectus majori in copia viſcera, ac vaſa majora cordisq; muſculos aggravat, diſtendit, tandem aeris ſubtilioris per reſpirationem hauſti colliſu ac reflexione, propter poros ſanguinis valde conſtrictos rarefit, incaleſcit, magnam vim in arteriarum partes ſolidas exſerit, ſicq; impulſu cordis celerrimo tandem repagula extremarum partium vi quâdam diſſolvit, quibus ruptis ſudor effluit, paroxyſmus ceſſat, pulſus & ſudor naturalis fluit, ac ſanguini liber & æqualis ſuus circulus reſtituitur, quam hypotheſin fuſius declaravit alibi Dn. Præſes. Hic autem notandum, ſpasmo in omni intermittente affici corticem cutis, & quidem ſæpius duplici ex cauſa, dum ſpiritus animales in motum furibundum adiguntur, vel ab ipſa anima, uti in affectibus, vel quod particulæ irregulares vitioſæ, acidæ vel ſalſæ, poris cutis ſe inſinuent, ibique impactæ hæreant, donec ſub certa mole & quantitate ſpiritus animales ad ſpasmodicam aliquam

com-

commotionem excitent, unde novus ſemper oritur paroxyſmus. Materiæ ejuſcemodi vitioſæ peccantis minera & fomes quod lateat in prima regione, quæ facile ſordes propter concurſum bilis, ſalivæ, ſucci pancreatici, ac alimentorum diverſæ indolis recipit, nemo eſt, qui dubitet, meaq; ſententia in plicis inteſtinalibus & valvulis illorum exiſtit, ex quibus non tam facile extricatur. Hæc vero chylo & lymphæ ſucceſſive im̃ixta ſanguinis & humorum maſſam inficit nec non obſtructiones in corporis extremis parit, ſicque tranſpirationem imminutam, poſtea ſpasmum in iis efficit. Quocirca cura harum febrium in eo conſiſtit, ut primam regionem ac inteſtinorum valvulas probè detergamus & liberemus à vitioſa tali amurca per ſalia abſterſiva, alcalia, mercurium dulcem, martialia, antimonialia, aliaq; quæ radicem hujus morbi exſtirpant, poſtmodum meliori cum ſucceſſu ſanguinis texturam firmantia ac viſcera roborantia, uti China chinæ aliaq́; balſamico conſtringente principio imbuta, propinari poſſunt.

X.

Tranſeamus ad febres malignas, contagioſas, ipſamq́; peſtem, febrium quintam eſſentiam, in quibus morbis pasſim etiam celeberrimi viri accuſare ſolent miaſma quoddam infenſum, minimâ mole ſummè activum, quod inſtar fermenti maſſam ſanguinis ſibi reddat ſimilem, ſe ipſum in immenſum multiplicet ac diffundat, ut deinde minima portio talis fermenti de novo alterius hominis ſanguinem peregrina fermentatione deſtruere posſit. Verum enim verò ad graviſſimorum horum morborum naturam explicandam minimè quadrare videtur meâ opinione hæc de fermentis & fermentatione idea. Non enim concipi poteſt,

test,quo pacto immediatè tale miasma totam sanguinis massam & innumeras ejus partes immutare & talis liquoris texturam,qui in perenni motu est ac dispersus per tam innumeras vias ac canaliculos, destruere queat. Dicendum potius est, miasma seu contagium constare ex corpusculis tenuissimis salino-causticis, quæ tenuitate suâ angustissimos etiam nervorũ ac cerebri poros,quos aliæ partes non attingunt, intrant, ibique irregulari motu fluidi maximè nervei crasin ac motum mirum quantum! turbant. Quanta autem turbatio ac confusio in tota œconomia animali contingat,quando nervorum fluidum,quod primum humorum corporisque movens est, irregulari motu cietur, affectus animi ex graviori causa enati spirituumque ab his perturbationes ac dolores sæviores,maxime in tenellis subjectis & infantibus faciunt testatum.Proinde verosimillimum esse credo,solo terrore vehementissimo, tempore pestis propter ejus metum, licet nullum verum contagium præsens sit, morte quem affici posse,ut talismodi exempla etiam ansam dederint scriptoribus tantummodò in terroris idea essentiam pestis ponere. Quod verò virulentum pestis aliorumque morborum contagiosorum ac malignorum miasma, propter subtilitatem intimioris admissionis,nerveum fluidum maximè immediatè aggrediatur, ex eô clarum evadit,quod vires corporis subitò post invasionem præcipitet ac prosternat usq; ad lipothymiam sæpe,item vertiginem producat, somnum inquietum pariat, & mentis actiones sensibiliter perturbet ac imminuat. Sunt namque spiritus animales effato *Verulamii* primum movens & rota suprema,quæ alias rotas in corpore humano circumagit,

git,qualis enim illorum motus & temperies, talis etiam ſanguinis reliquorumque humorum eſſe ſolent. Cum itaq; in dictis jam morbis totum negotium mechanicè à mira ſubtilitate,efficacia,ac determinata effluviorum natura ac actione in ſpiritus animales explicari queat,non video,quare ad perplexos, & ignotos terminos,fermentum,vel fermentationis & transmutationis actum confugere malimus.

XI.

Proximum jam eſt,ut variolarum atque morbillorum ſic dicta fermenta perluſtremus. Et *Willisius* quidem fermentum quoddam in utero muliebri ſupponit,quod ſtatis periodis turgeſcentiam & ſanguinis ſuperflui excretionem procuret: hinc tempore conceptûs cum menſtrua deſiſtunt,plurimum hujus fermenti vult fœtui impendi,cujus particulæ, veluti extraneum quoddam,humorum ac ſanguinis maſſæ confunduntur, cui involutæ & ab invicem ſeparatæ diu deliteſcunt,donec à cauſa evidenti commotæ cum ſanguine fermenteſcant,& ſymptomata in variolis conſpicua producant. Alii,qui fœtum chylo materno, non vero ſanguine menſtruo nutriri ſupponunt, ſtatuunt,quod in illa teneritudine fibrarum,inq; illa debilitate fermentationum,humores his vel illis fibrarum tubulis incluſi hæreant, reliquos ab ingreſſu arcentes, qui humores,uti liquores alii,ſtagnando acrimonium tractu temporis acquirant notabilem,ſicq; in fermentum faceſſant: quod demum è latibulo ſuo ejiciatur, poſtquam nempe cauſa aliqua, vel æther peregrinus aliquis acceſſerit, qui aptus cum hoc fermento fermentari,vel illud actuare. Quo facto majus affectans ſpatium in latibulo iſto contineri amplius nequit, ſed

vim

vim facit tubulo incluſo, illum aperit, vicinis humoribus, ac demum ipſi purpureo latici admiſcetur, cujus mixturam conſvetam maxime particularum ſuarum contrarietate non ſolum turbat, verum ad canaliculos aliarum partium dum devolvitur, nec earum diametris accurate quadrat, hærendo parit variolarum & morbillorum diverſa ſymptomata, vellicando, diſſolvendo, erodendo.

XII.

Recepta hæc circa variolarum cauſas opinio eſt, quæ an fundamento nitatur, paucis diſcutiemus. *Wilſiana* hypotheſis ſuperſtructa falſo fermento uterino, cujus exiſtentia non datur, vid. *Geuder. Tr. de Ferm. c. XII.* ſuâ ſponte ruit & refutationem minimè meretur. Nec reliquorum ſententia conſenſum & applauſum mereatur, cum talismodi fermenti deliteſcentis in totâ machina vix nobis imaginari queamus locum vel tubulum, in quo à ſanguinis & lymphæ perpetuo motu, vaporum tranſpiratione, tot interdum annos immobile, & naturâ ſuâ illibatum manere queat. Deinde, ſi quoddam fermentum variolarum morbum excitaret, tunc haud dubie pro indole hujus vel benigna vel malignâ morbus hic bonam vel malam acciperet indolem, quod tamen minùs accidit, ſed pro ratione variolarum graſſantium juniores vel benignè vel malignè ſuccumbunt; ut etiam, ubi benignæ dominantur, jubeant infantes varioloſis adſociari, quo ipſi benignarum contagio afficiantur. Proinde ſic potius colligere licebit, in tenello embryone propter tranſpirationem lentiorem & præpeditam varios vitioſos humores acres, ſive recrementa ſucci nutritii in utero hauſti accumulari, quæ impuritates partibus ſolidis ac lentis viſcidis

ſcidis intimè nuptæ ac implicitæ citra incommodum quoddam latitare queunt, donec certo ſpirituum animalium motu vel extraordinaria aeris intemperie, aut ſimilis ſalis contagio, laxato ſanguinis vinculo ab involucris extricentur & liberentur, ſicque pro natura ſuâ ſalina, acri, cauſtica, principaliter ſpiritꝰ animales & ſanguinem in craſi & motu turbent, ſolidas partes ſpaſmo afficiant, & protruſæ ad exteriora, in cutis cortice inflammationes leviores & ulcuſcula pariant. Idem noſtrum judicium eſt circa morbillos, qui identidem à ſale quodam, alterius tamen naturæ, recrementitio, forſan à depravata lactis qualitate extra uterum dependente, & maſſæ ſanguinis ac lymphæ nupto, certoque tempore ab illo ſeparato originem ſuam petere ac nanciſci videntur. Quapropter matres, quæ ingravidationis tempore parcâ manu laudabiles adſumunt cibos ac bonâ fruuntur diæta, infantes pariunt paucis vel nullis variolis obnoxios. Quod verò per longum temporis ſpatium excrementitia ſalia peregrina, contextu ſanguinis viſcido excepta, citra ullum incōmodum circumferre queamus, res adeò mira non eſt. In catarrhoſis & arthriticis ſalia copioſisſima per ſudorē, urinam ac lympham ſecedunt, quæ non in inſtanti à fermento vel aeris vitio generantur, ſed diu incluſa ac intricata ramoſis ac viſcidis ſanguinis partibus fuerunt, donec certo aeris influxu à vinculis iſtis liberentur, ac morbos iſtos maximè dolorificos progenerent. Dicuntur quoque varia venena, quale eſt la poudre de ſucceſſion per annum & ultra in corporis ſphæra hærere, antequam pernicialem ſuam vim exſerant. Prout itaque aeris præcedit temperies, magis vel minus ad putredinem humores diſponens, vel prout aer conta-

contagiosus effluviis variolosis magis vel minus malignis stipatus est, salia hæc meliorem vel pejorem indolem assumunt, ac sæviora vel mitiora producunt symptomata. Suscitantur autem variolæ latitantes lubentius per contagium, quoniam aer simili sale extricato turgidus faciliorem ingressum in sanguinis poros habet, ex quibus peregrina illa salia specifica quasi præcipitat, & à vinculis suis dissolvit. Quocirca non mirum est, nullis purgationibus vel sanguinis missionibus perire posse in totum vel excludi salia hæc heterogenea; sed certum requiritur medium, quod sopitum latitansq; à multô retro tempore virus evolvat.

XIII.

Sequitur jam truculentus ille morbus venereus, cujus naturam ac vehementiam identidem per fermentum quoddam explicare recentiores assolent. Et putant, illud ipsum per coitum impurum communicari, quod deinde humoribus peregrinam suam ideam imprimat, sicque varias ulcerum protuberantias, bubonum & tumorum diversas species, maculas & pustulas per cutis superficiem disseminet, dum nimirum particulis fermentativis ad putredinem, & inordinationem corruptivam lympham sanguinemque disponit. At verò qualis idea fermenti hujus, & in quo consistat. nemo asserit, & idem esse mihi persvadeo, ac si quis dicat, fermentum venereum habet vim excitandi luem veneream Concludendum itaq; verosimiliter est, quod inter lacertos viri fœmina dum fervet lue hac conspurcata, actuentur & in motum cieantur illa effluvia, quæ ingrediuntur turgidi membri poros, cum omnia sint rimarum plena, admixtaque humoribus.

& ſpiritibus, eodem charactere partim illos imbuunt, perinde ac pomum ſanum ab alterius putridi ſuperficiali contactu putredinem pariter contrahit; partim etiam ſpirituum motum retardat, unde lympha corporis in coagulum acredinis inſignis particeps facillimè abit, à quo omnium ſymptomatum ratio petenda venit. Videntur autem mihi effluvia luis virulentæ participare de ingenio ſalium ſolidisſimorum rigidorum, mole quidem minimorum: quemadmodum itaque crasſiora rigida lubentius in durisſima ac reſiſtentia agunt corpora quam in molliora, uti aqua fortis metalla deſtruit, in ceram autem nullum habet effectum; ſic quoque effluvia venerea virulenta non tam mollem carnium contextum, quàm osſium ſtamina, fundamenta & columnas machinæ noſtræ aggrediuntur. Et notabile eſt, circa fulminis effectum, quod illud interdum oſſa carnibus integris confringere, vel vagina illæsâ gladium liquefacere poſſit. vid. *Carteſius in Tr. de Meteor. cap. VII.* Spectat huc quoque familiare experimentum, dum pauca ſalis communis rigidiora ſpicula effluviorum activitate tantum frigus nivi conciliare queunt, ut in calido etiam hypocauſto aqua circumſtans protinus in glaciem mutetur, ubi nunquam transmutatio quædam occurrit: & ridiculum eſſet explicare tales effectus per fermentum quoddam ſingulare.

XIV.

De morſu canis rabidi, quem & hydrophobiam nominant, dicere nunc aggredior, cujus initia fermento cuidam deberi Autores pasſim loqvuntur. Perſuaſum ſcilicet ſibi habent famigeratisſimi Medici, ſalivam in rabidis fermento bilioſo volatili ſulphureo-ſalino inqvina-

quinatam esse, quæ per vulnus demorsione facta ad M. S. aditum inveniens in eadem fermentationem imo graviori statu, confermentationem inducat, unde spiritus turbantur, & cum similem rabido animali dispositionem nanciscantur, mirandum non est, consimilem insaniam oriri. Alii non possunt determinare, an fermentum illud volatile vel fixum sit, sed contenti sunt, secum illud vehere sanguini nostro valde peregrinum, ætherem, qui humores sibi reddat similes, ut paulatim in similem abeant naturam, quiq; dum vires eundo acquirint, tandem totum sanguinem cum omnibus humoribus subigat, totusque homo nil nisi tale fermentum sit. Rectiùs & manifestius hæc omnia explicari queunt mechanicè, statuendo, in omni nimia excandescentia, multo magis furore, cerebri nervorumque fluidum in summè irregulari actuosissimo, perversoque esse motu, unde reliquæ fluidorum motiones ac texturæ facilè evertuntur, œconomiæ & secretionis animalis actiones perturbantur, omniaque in statu p.n. sunt. Conjicere hinc licet, salivam spiritibus animalibus ordinarie semper turgidam, imbui quoque in furore simili spirituûm motione, qui ceu corpora subtilissima & penetrantissima, poros nervorum & fibrillarum nervearum facilè transeunt, similemque motionem violentissimam ibi excitant, inprimis si propter singularem dispotionem ad similes motus facilè inclinent, uti in subjectis calidis, biliosis, mobilibus accidit; secus in crassioris texturæ hominibus. Notissima res in praxi est, epilepsiâ corripi infantem, quando à matre, vehementissimo terrore affectâ lac cum lymphatico latice assumit. Non alia hic est ratio, quam quod idem perturbatus spirituum motus mediante saliva communi-

cetur

cetur cum infante qui celerrimâ irregulari vi invadit ſpiritus animales infantis, illosque in ſimilem motum facillime conjicit, unde perverſi motus in toto ſyſtemate nervoſo & totâ microcosmiâ tenerrimâ machina contingunt. Mirabile eſt, irâ vel vehementiore terrore in conſenſum trahi etiam remotisſimas partes, ibiq; alterationes intenſisſimas dolorem gravativum, ſpasmum vehementem fieri, cor & arterias palpitatione concuti, pulſum evadere inæqualem, dolores & ſenſus gravativos in partibus inferioribus percipi. Perverſus ſpirituum motus propagatur etiam per dicta ſic philtra ſeu pocula amatoria, quæ ex latice ſalivali vel ſeminali, ſpiritibus abundante parari ſolent, unde ſimilis inordinata ſpirituum motio, qualis obſervatur in ſubjectis inſano amore tactis, in alterum individuum diffundi poteſt. Verùm an tam longo tempore, uti Autores ſcribunt, ſine noxa hoſpitari posſit activum furibundum virus in corpore, valde dubito: Committitur namq; ſæpisſime in medicina fallacia cauſæ ut cauſæ. Quis enim quæſo pro certo hoc aſſerere poteſt, morbum, qui poſt annos invadit furioſum, non ab alia præſentiori cauſa eſſe, quam à morſu canis rabidi facti ante aliquot annos? Ubi itaque in tradenda cauſa morſus canis rabidi longe manifeſtior & clarior explicandi modus in promptu eſt, ibi meritò entia rationis & ficta exulare debent.

XV.

Quod Tarantismum, rarisſimum quidem in noſtris terris morbum attinet, nil niſi fermentum & fermentationes hic quoque exaudies, ubi peregrinum fermentum, ſubtile corroſivum per morſum communicatum, ideas conſimiles ſpiritibus & humoribus inferat

ferat,& pro varia temperamentorum diverſitate modo hæc,modo illa ſymptomata excitet. Verum ut breviter agamus,eadem hic applicari debent, quæ diximus ac notavimus circa cauſas morſûs canis rabidi. Imò affectus hic multo magis noſtram ſententiam confirmat,nimirum virus illud (quod eſt latex ſalivalis ſpirituum celerrimo & perturbato motu prægnans) relegit ſua veſtigia,& immediatè in ſpiritus animales operatur, violentum nimirum motum ipſis imprimendo citra quendam transmutationis actum vel certæ ideæ communicationem: ſiquidem ſymptomata infectis familiaria à ſubſultu ſpirituum, nervorumque irritatione proficiſcuntur, & cuncta quoque quæ ſpiritus immediatè alloqui ſolent,uti muſica medelam promittunt.

XVI.

Plurima jam morborum fermenta vidimus, quædam adhuc reſtant inveſtigatione digna,nimirum in epilepſia,herculeo illo morbo,utplurimum in tubulis ſolidarum partium fermentum quoddam peregrinum latere ſcribunt,quod data aliquâ occaſione motu ſcilicet humorum adaucto indeq; recluſis valvulis ad humores,& ſanguinem deferatur,cui peregrinas & enormes inducat fermentationes, ut inde phænomena epiletica eveniant. Fermenti autem exiſtentiam probare maximam partem nituntur ex ſenſu auræ cujusdam adſcendentis inferioribus ex partibus ad caput ante paroxyſmi tempus, uti ex obſervationibus Practicorum plurimis id clarum fit. Verum enim verò cum in generatione epilepſiæ cauſæ longè evidentiores occurrant,non video,cur ad ſuppoſita minus intelligibilia & in phantaſia ſolummodo radicata confugere

gere necessum habeamus fermenta. Mea enim sententiâ epilepsia est universalis partium nervosarum ac musculosarum convulsio, fitq; ab inæquali spirituum animalium per cerebrum ac nervosum systema motu ac circulatione, dum vel dura mater, quæ totum cerebrum ac medullam investit, aliqua in parte fortissimo spasmo constringitur, ut compressis tubulis corticalibus suppositi cerebri spirituum influxus per illos cesset, unde maximo cum impetu per tubulos cerebri nervulorumque tubulos apertos ab altera parte maximo impetu irruunt, illos plus justo distendunt, & ob nimiam violentiam, motum plane irregularem à naturali discedentem contractivum, unde omnia symptomata oboriuntur, producunt: vel in chronica & habituali epilepsia obstructio tubulorum cerebri ingens propter crrebri humiditatem nimiam & robur fibrillarum dejectum deprehenditur, quæ minus sanabilis existit. Quapropter omnia, quæ epilepsiam provocare solent, vel singulari activa acrimonia instructa sunt, vel cerebri tubulos humiditate replent & obstruunt, aut im̃ediatè spiritibus irregularem quendam motum conferunt, uti animæ commotiones ejusq; perturbationes vehementiores. Qualis itaque fermenti idea concipi potest in cicuta aquatica, in corrupto sero vel sanguine circa duram matrem stagnante, in lacte acescente corrupto, doloribus graviobus, sanguinisq; ebullitionibus, lumbricis vel cachetico corporum habitu: Omnia revera manifestissimæ causæ debentur. Et quod adscensum auræ frigidæ concernit ex partibus frigidioribus ad caput, persvasissimus sum hoc rarissimè fieri. Uti autem id non plane negamus, sic dicimus, esse magis signum quam

causam

causam impetuosi spirituum motus, qui in extremis partibus primùm quandoq; sentitur, dum in illis vel spasmus quidam incipit, quamvis causa lateat in cerebro, vel sufficienti spirituum influxu defraudantur, unde sensus auræ frigidæ; etenim sicut sensus in sano corpore, multo magis in ægroto corpore mirum in modum fallunt, uti id apparet in frigore & horrore totius corporis à causa intrinseca, vertigine, aurium tinnitu, similibusque.

XVII.

Idem nostrum judicium de epilepsia, valet etiam de fermento maniaco, ubi non opus est fingere peculiare fermentum in solidis partibus stabulans, quod vehmentior ira, terror, ebrietas, lunæ aerisque fermenta è suis focis expellant; sed sufficit morbi hujus productionem concipi posse, si crassiores & terrestres spirituum aliorumque fluidorum partes in vehementissimum motum rapiantur à variis causis externis. Ubi autem impetus, qui materiæ moli competit cum celeritate conjungitur, ibi stupendi motus effectusque procedunt, cumq; extra æquilibrium motùs spiritus constituti sunt, mens rectè ratiocinari nequit. Plura possent dici etiam de fermentis in scabie, elephantiasi, erysipelate, arthritide, hemicrania, ulceribus, variisqve morbis periodicis, quibus morbos hos explicare nituntur; verum cùm brevitas nobis pro lege sit, & prudens ex supra adductis sponte refutare hæc, horumque falsitatem perspicere possit, meritò calamum sistimus.

XVIII.

Illud coronidis loco subjungere placet spem nempe imbibi certissimam, illum qui libero, solido nec præ-

occupato judicio pollet, & hæc quæ obiter jam delibavimus in ſuperioribus, ſedulò ac attentè perpendit, conſenſum nobis pleniſſimum daturum, nimirum per longe evidentius & magis intelligibile ſuppoſitum, hypotheſin mechanicam explicari memoratos affectꝰ poſſe, quam per ignota, incõgrua ac perplexa vocabula, & notiones magis imaginarias quàm veras. Illud autem jam ex Theoria hac clarius detectum fuit, multum illos erràſſe, qui remediorum dictis morbis oppoſitorum energiam & modum agendi per fermenti hujus immutationem vel exſtinctionem explicârunt. Uti itaq; fateri tenentur, ſe planè ignoraſſe horum morborum cauſas: ſic etiam diffiteri non poſſunt ipſis minime fuiſſe perſpectum ac cognitum, quomodo agant v. gr. China chinæ in expugnatione intermittentium, viſcus quercinus, cinnabaris antimonii, pulvis lumbricorum terreſtrium in epilepſia, camphora & nitrum in peſte & morborum malignitate depulſanda, theriacalia & ex cancris remedia in morſu canis rabidi ſanando; dum enim dicunt ſe fermentum his ipſis exſtirpaſſe, nihil dicunt, quam quod morbum curaverint. Nobis autem planum ac perſpicuum eſt, remedia hæc non alia quàm mechanicâ ratione, quæ conſiſtit in certa materiæ & motuum correctione operationes ſuas exſerere. Argumentum de hac re tractandi uberius in aliud forſan oportunius tempus bono cum Deo rejicimus. Cæterùm tenuitatis meæ probe memor hæc omnia prudentiorum judiciis ſubmitto: Nec pudebit ſententiam mutare, ſicubi meliora edoctus fuero. *Licet autem ſententiam mutare*, (ut verba Illuſtris *Boylei* mea faciam, atque in ſolatium illorum, qui forſan ſententiæ hactenus defenſæ renunciare velint, illa addam,) *Tentam.*

tam. Physiol. pag. 15. citra potiores rationes, quam quæ primùm assensum pepererunt, sit animi non sibi constantis culpanda nota; attamen opinioni, quæ aliquando vera visa est, adhærere, licet ipsius falsitas majori luce redarguatur, superba est contumacia, veritati inimicissima, quæq; parùm convenit cum tenuitatis humanæ conscientiâ. Quippe minus indecorum censeri debet, errori veritatis gratia renunciare, quàm fastuosè & præfractè sententiam aliquam etiamnum tueri tantum, quia eam olim veram esse existimavimus. Et sane quousq; se quis infallibilem certò crediderit, immutabilem esse non oportet.

DEO autem ter Opt. Max. pro exantlatis feliciter studiorum academicorum laboribus æternas persolvimus gratias.

FINIS.

UNus ait, quantum perlate, noſcere noſtrum:
Aſt ſapiens, tantum quod latet, usq; dolet.
Scrutamur noſtras & poſt ſcrutabimur artes,
Inq; tamen rebus pluribus hæret aqua.
Invenit ille nove; felicius excolit alter;
Fertque ſuum quivis, majus at ille, decus.
Macte bonis avibus, dum nunc excludis utrumq;
Specimen, ut Medici præmia digna feras.

Gratulante mente & manu ex ſingulari eruditione & modeſtiâ ominatur Nobiliſſ. Dn. Candidato, auditori ſuaviſſimo, omnia bona fauſtaq; & Divini Numinis gratiam ac omnigenam benedictionem ulterius apprecatur

PRÆSES.

SIc ſudâſſe juvat, cum præmia digna labore
Confert optatô fœnore verus honor!
Sic ſudore Tibi multo Medicina paratur,
Doctoris Medici nomen & omen adeſt.
Gratulor hocce Tibi veræ virtutis agalma,
Sis Medicus felix terq; quaterq;, precor!

Experientiſſimo Dn. Doctorando de bene meritis honoribus ita gratulatur

SAMUEL STRYKIUS, JC.

Nobi-

Nobilissime GERHARDE,

Fautor & Amice honoratissime.

SIlere pudet, ubi acclamantium & in laudes Tuas sese diffundentium Fautorum Amicorumve strepitus veternum mihi excutiunt. Te grassari ad templum honoris augustissimum post tot laborum tædia atque rerum discrimina fert fama. Macte, virtute Tuâ, macte! Sic enim in fatis, ut, qui alios præcoci ingenii dexteritate multis parasangis antecellis, illos quoque maturâ honorum vindemiâ jure meritoq; superes. Mihi equidem gratius nil accidere potest, quam si mihi liceat esse adeo beato, Tibi de prosperâ ac pinguiori sorte gratulandi, quam nisi Tu, certè nullus meretur. Adeo omnem ætatem in culturâ pietatis atque bonarum artium contrivisti, ut instar Athalantæ, repudiatis aureis voluptatis malè flexanimæ pomis, quò Te virtus trahebat, irretorto pectore annisus

fueris

fueris. En dextra fidesque! Me habebis ætatem virtutum Tuarum cultorem indefessum, &, si dignus visus,

NOMINIS TUI NOBILISSIMI

Amantissimum Damonem
D. JOH. CHRISTIANUM TRALLES,
S. C. M. Medicum, Consiliarium & Archiatrum Duc. Würtembergico-Oelsnensis, Physicum Breslensem.

EPITAPHIUM FERMENTORUM.

Hic. Hic.
Quiescit. Gas. flatulentum.
Morando. quod. augebat. Moriam.
ut. falleret. alios.
Quorum. mentes. per. Fermenta. amentes. tumescebant.
Fermentum. erat. inter. amicos. &. hostes.
quod. verminabat.
Consumendo. alios. ut. se. consumeret.
Hic. Hic.
Jacet. Natum. &. denatum. Mendacium.
Per. stercora. quod. inchoavit. hoc. in. stercore. terminavit.
ut. vermes. proderet. stercoreos.
Hic. Hic.
Moratur. Moria. tumulata.
Quæ. mundum. decipiebat. immunda.
in. copia. ut. caperet. deliria.
Hic. casus. &. occasus. Lemurum.
In. ortu. qui. sapere. incipiebant.
per. occasum. ut. sapere. desinerent.

Hoc Clarissimo Dn. Doctorando apposuit
JOH. DAN. DOLÆUS, Ph. & Med. Stud.